

ZANIMANJA UČITELJA I ODGAJATELJA IZ PERSPEKTIVE STUDENATA

Tonča Jukić, asistent

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Odsjek za pedagogiju

Mr. sc. Ina Reić-Ercegovac, asistent

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Odsjek za pedagogiju

S a ž e t a k

Društvo postavlja visoka očekivanja spram učitelja i odgajatelja kao temeljnih nositelja odgojno-obrazovnog procesa, međutim nedostatna su ulaganja u njihov profesionalni razvoj i radne uvjete. Iako zahtjevna i teška, ta su zanimanja dugo materijalno i statusno podcijenjena što potvrđuju mnoga istraživanja u Hrvatskoj i svijetu. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kako studenti Učiteljskog studija i Studija predškolskog odgoja splitskog sveučilišta poimaju neke vidove svojih budućih zanimanja poput društvenog statusa i poželjnih osobina učitelja i odgajatelja. Rezultati su pokazali da studenti imaju realnu sliku o društvenoj percepciji svojih budućih zanimanja te da postoji potreba njihovog daljnjeg osvješćivanja o važnosti posla kojim će se baviti s čime treba započeti tijekom studija kako bi se doprinijelo profesionalizaciji obaju zanimanja.

Ključne riječi: *učitelji, odgajatelji, društveni status, poželjne osobine*

UVOD

Zanimanja učitelja i odgajatelja znatno su se promijenila tijekom posljednjih nekoliko desetljeća, posebice s obzirom na kompetencije koje učitelji i odgajatelji trebaju steći te vještine koje trebaju razviti kako bi iste poticali i razvijali kod djece. Mada neki autori potvrđuju da su navedena zanimanja od poluprofesija postala etablirane profesije (Mijatović, 2000; Lučić, 2007), čini se kako u hrvatskom društvu još uvijek postoje predrasude prema tim zanimanjima (Bjelajac i Reić, 2006) te kako je njihov ugled ne-srazmjern značaju i odgovornosti koje sa sobom nose.

S obzirom da se ugled odnosi na „količinu poštovanja ili časti povezanih s društvenim položajem, osobinama pojedinca i načinom života“ (Haralambos, 1994, 36), u određenju ugleda svake profesije značajno je i presudno kakva je slika te profesije u društvu (Pilić i Botica, 2003; Hoyle, 2001). Profesije učitelja i odgajatelja naime zahtjevne su, teške i stresne (Lučić, 2007; Zurlo i sur., 2007; Kyriacou, 2001; Kyriacou i Sutcliffe, 1978) pa ipak odveć dugo u društvu statusno i materijalno podcijenjene (Verin, 2004; Marinković, 2004) što ne odgovara stvarnoj odgovornosti koju oba zanimanja imaju u odgoju i obrazovanju djece (Lučić, 2007). Društveni status, kao utvrđeni položaj u društvu, popraćen je određenim ulogama, nizom normi koje određuju ponašanja koja se očekuju od pripadnika određenog statusa (Haralambos, 1994). Razvidno je da se s vremenom uloge i poslovi učitelja povećavaju, dok njihov status stagnira ili se pak pogoršava što potvrđuju i različita istraživanja u Hrvatskoj i svijetu (Lučić, 2007; Maršić, 2007; Bjelajac i Reić, 2006; Hargreaves i Hopper, 2006; Nagy, 2003). Za razliku od zemalja poput Škotske, Irske, Švedske, Finske i Islanda u kojima nastavnička profesija već tradicionalno ima dobar društveni status koji se i danas kao takav potvrđuje, ne baš dobrim procjenjuje se društveni status nastavnika u Engleskoj, Francuskoj, Njemačkoj, SAD-u, Novom Zelandu i Austriji (Verin, 2004). U Hrvatskoj je evidentno nezadovoljstvo učitelja i odgajatelja svojim društvenim ugledom i statusom (Kadum, 2007; Maršić 2007), dok Radeka (2007, 288) smatra postojeći status nastavničke profesije pogubnim za suvremenu školu i društvo u cjelini.

Istražujući kako zaposleni učitelji procjenjuju svoje zadovoljstvo različitim vidovima učiteljskog posla, Maršić (2007) je utvrdio da je status učitelja, koji uključuje status u društvu, uvažavanje profesije i stav društva prema obrazovanju, ocijenjen najnižom ocjenom i izaziva najveće nezadovoljstvo kod ispitanika. Slični su rezultati istraživanja koje navodi Kadum (2007) prema kojem velika većina zaposlenih učitelja smatra status učiteljske profesije nezadovoljavajućim (86%), dok ga samo 14% smatra solidnim. Od njih 290, gotovo polovina ispitanika nije sasvim sigurna da bi ponovo odabrala učiteljsku profesiju, a više od 12% ispitanika nikako ne bi odabrali svoje zanimanje. Ni budući učitelji i odgajatelji ne procjenjuju društveni status učiteljskog i odgojiteljskog zanimanja zadovoljavajućim. Rezultati istraživanja koje su proveli Bjelajac i Reić (2006) pokazuju da od 180 ispitanika različitih društvenih skupina od kojih 40 studenata učiteljskog studija, a 40 studija predškolskog odgoja, nešto više od polovine ispitanika procjenjuje status odgajatelja u društvu osrednjim dok ih 29% procjenjuje ugled odgajatelja malim i vrlo malim, a tek ga 14% ispitanika smatra velikim i vrlo velikim. Lučić (2007) međutim navodi kako studenti predškolskog odgoja i učiteljskog studija na vrijednosnoj ljestvici deset najcjenjenijih zanimanja ne uvrštavaju zanimanja učitelja i odgajatelja. Ipak, potonje istraživanje pokazuje da je njihova percepcija položaja učiteljskog zanimanja nešto povoljnija od percepcije položaja zanimanja odgajatelja. Ispitujući procjenu pozitivnih odlika učitelja i odgajatelja, pokazalo se da studenti predškolskog odgoja i razredne nastave kao najvažniju odliku ističu kreativnost, visoko vrednuju strpljivost dok umjereno važnima smatraju pravednost, ljubav prema djeci, dosljednost, opću obrazovanost i razumijevanje, a najmanje važnima procjenjuju snalažljivost, suosjećajnost i iskrenost (Lučić, 2007). Pored osobina i ponašanja koji se očekuju od učitelja i odgajatelja kao pripadnika određenog društvenog statusa, društvo pred njih postavlja višestruke zahtjeve, međutim nedostatno ulaže u njihov profesional-

ni razvoj i radne uvjete. Premda se može reći da je u teoriji hrvatsko društvo prepoznalo potrebu poboljšanja statusa tih profesija, u praksi se još uvijek zanemaruje kako društveno značenje učitelja i odgajatelja, tako i ono ljudsko, primarno značenje koje imaju za proces cjelovita razvoja djeteta. Nadalje, iako se u teoriji učitelje i odgajatelje smatra ravnopravnim sustvarateljima obrazovne politike, u praksi se nedostavno ostvaruje njihova autonomija. Rad s djecom i osobni profesionalni razvoj učitelja i odgajatelja u mnogočemu su određeni ograničenim materijalnim sredstvima i uvjetima rada, kao i naptucima različitih institucija čiji su izvršitelji što im ograničava slobodu djelovanja. Uvriježeno shvaćanje da su zanimanja učitelja i odgajatelja određena „samo“ neposrednim radom s djecom i dugim praznicima, zasigurno nije stvarna slika njihova rada i ne doprinosi društvenom ugledu njihovih zanimanja. Narav planiranja odgojno-obrazovnog procesa kao i njegova vrednovanja postaje sve složenija: učitelji i odgajatelji preuzimajući nove uloge poput djetetova partnera, pomagača, vodiča i savjetnika, od prenositelja znanja postaju koordinatori i dijagnostičari procesa učenja te organizatori školskog i vrtićkog okruženja (Ivon, 2001; Nenadić-Bilan, 2000; Oxford, 1990). Mijenja se shvaćanje odgojno-obrazovne prakse kao dominantno transimijskog procesa: s poučavanja naglasak se stavlja na učenje i refleksiju, s primanja na djelovanje i promjenu, s dominantno kognitivnog razvoja na cjeloviti razvoj djeteta. Pri svemu navedenom, nužni su kompetentni odgajatelji i učitelji: kreativni pojedinci, inicijatori promjene, cjeloživotni učenici. Stoga, učiteljeva nastavna umijeća kao i senzibilitet za učiteljski posao, premda uvelike poželjni, ne mogu se smatrati dostatnima te se sve više teži profesionalizmu učiteljskog posla (Mijatović, 2005). Za njegovu stvarnu profesionalizaciju neophodno je stvoriti takve uvjeti koji će omogućiti učiteljima i odgajateljima ugled kakav zaslužuju, istinsku autonomiju i emancipaciju. Tada će se na učitelje prestati gledati „kao na samo još jedan input, zajedno s udžbenicima, vremenom poduke ili domaćom zadaćom“ (Torres de Castillo, 1997, 60).

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kako budući učitelji i odgajatelji splitskog sveučilišta poimaju učiteljsko i odgojiteljsko zanimanje, njihov društveni status te poželjne osobine učitelja i odgajatelja.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Ispitanici

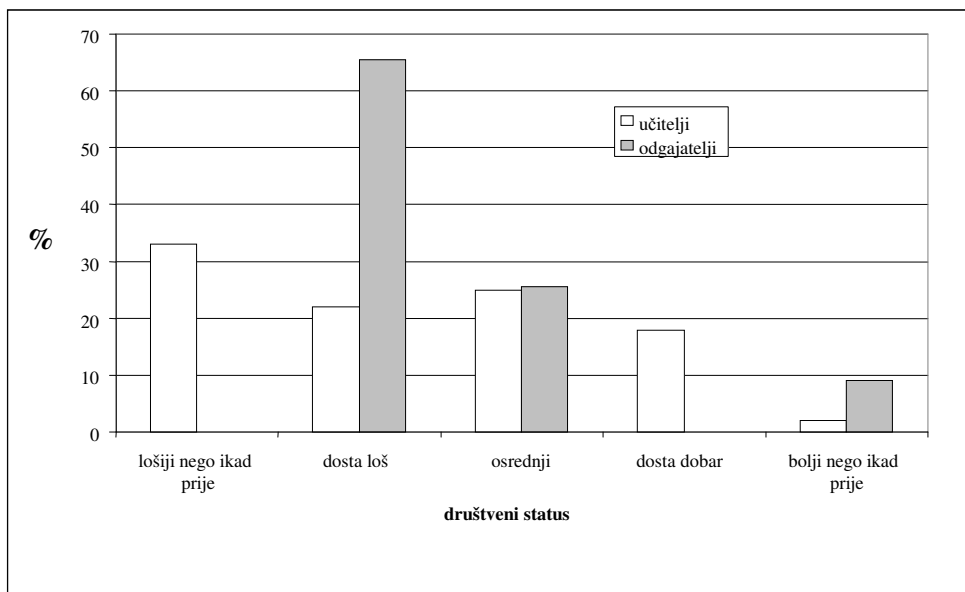
U istraživanju je sudjelovalo 230 studentica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu koje studiraju prema bolonjskom sustavu i to 174 studentice Učiteljskog studija te 56 studentica Studija predškolskog odgoja.

Postupak istraživanja

Status učitelja i odgajatelja ispitanice su procjenjivale na skali od 5 stupnjeva, pri čemu je 1 = lošiji nego ikad prije, 2 = dosta loš; 3 = osrednji; 4 = dosta dobar i 5 = bolji

nego ikad prije. Za procjenu važnosti poželjnih osobina učitelja ispitanicima s Učiteljskog studija ponuđeno je 9 osobina koje je trebalo rangirati od 1 do 9, pri čemu je 1 = najvažnija, a 9 = najmanje važna osobina, dok je za procjenu važnosti poželjnih osobina odgajatelja budućim odgajateljicama ponuđeno 7 osobina koje je trebalo rangirati na jednak način. Kako bi se ispitalo koji su vidovi odgajateljskog i učiteljskog zanimanja ispitanicima najprivlačniji, primijenjeno je pitanje s mogućnošću odabira jednog ili više od ponuđenih odgovora.

Ispitivanje je provedeno u vrijeme održavanja redovite nastave u ljetnom semestru ak. god. 2007/2008. Prije primjene upitnika, ispitanicima je objašnjen cilj istraživanja te im je pročitana uputa o načinu popunjavanja upitnika. Prikupljeni podaci obrađeni su primjenom odgovarajućih statističkih postupaka.

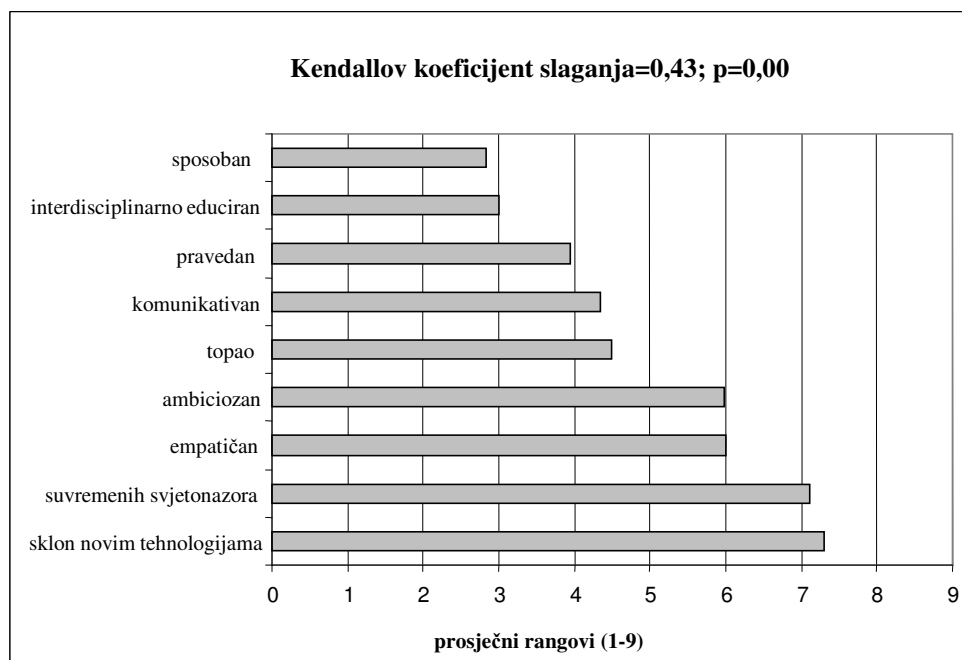
Slika1. Društveni status učitelja i odgajatelja iz perspektive studenata

REZULTATI I RASPRAVA

Na slici 1 prikazane su procjene ispitanika o društvenom statusu svoje buduće profesije. Vidljivo je da nijedna studentica ne smatra da je danas status odgajatelja u društvu lošiji nego ikada prije, međutim preko 65% ih drži da je status njihovog budućeg zanimanja dosta loš.

Buduće učiteljice nešto su ujednačenije u svojim procjenama sadašnjeg društvenog statusa učitelja, no zabrinjavajuće je da više od pola ispitanica s učiteljskog studija status svog budućeg zanimanja u društvu procjenjuje lošim, odnosno lošijim nego ikada. Nadalje, ne ohrabruje ni podatak da samo 9% budućih odgajatelja te 20% budućih

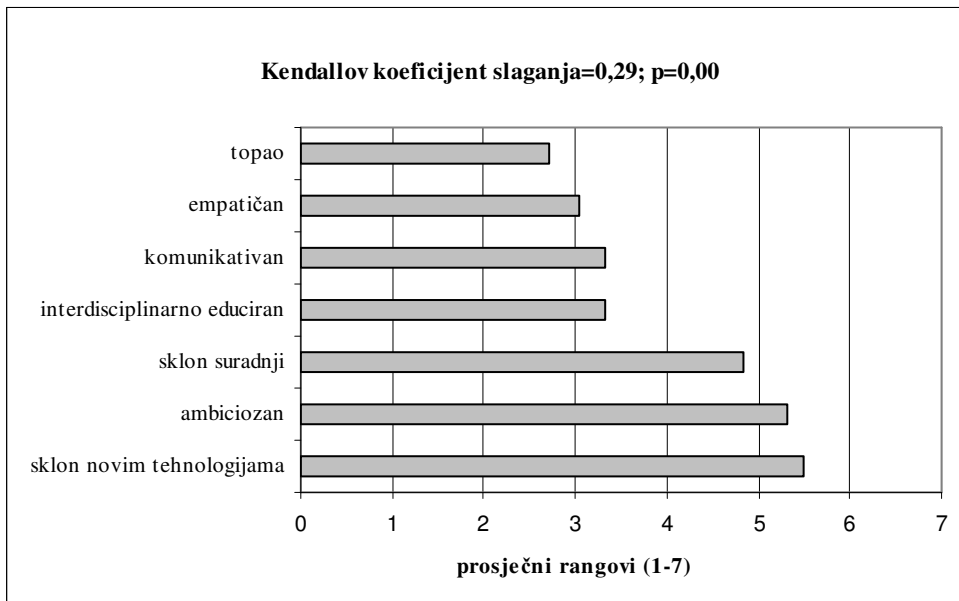
učitelja procjenjuje da je status njihove buduće profesije dobar i/ili bolji nego ikada. Navedeni rezultati u skladu su s rezultatima nekih prijašnjih istraživanja (Lučić, 2007; Bjelajac i Reić, 2006) i jasno upućuju na osviještenost studenata o tome kako hrvatsko društvo vrednuje njihova buduća zanimanja.

Slika 2. Prosječni rangovi poželjnih osobina učitelja

Procjenjujući važnost poželjnih osobina učitelja, utvrđeno je da postoji značajno slaganje među ispitanicama (Kendallov koeficijent = 0,43; $p < 0,01$), a prosječni rangovi osobina prikazani su na slici 2. Studentice Učiteljskog studija najvažnijom procjenjuju *sposobnost* učitelja, te njegovu *interdisciplinarnu educiranost*. Treba napomenuti da je u primijenjenom upitniku potonja kategorija navedena kao *educiran u raznim područjima (struka, pedagogija, psihologija)* što upućuje na činjenicu da su studenti svjesni kompetencija i vještina potrebnih za učiteljski posao. Čini se da je donedavno shvaćanje učiteljskog zanimanja kao poluprofesije te poimanje učitelja kao pojedinaca za koje je najvažnije da su „empatični i da imaju veliko srce za djecu“ (Mijatović, 2005, 29), osim u znanstvenoj teoriji, prevladano i u studentskoj percepciji učiteljskog zanimanja što svakako ide u prilog opravdanosti potrebe za profesionalizacijom toga zanimanja.

Nadalje, i procjene studentica Studija predškolskog odgoja o poželjnim osobinama odgajatelja pokazuju značajni stupanj slaganja (Kendallov koeficijent = 0,29; $p < 0,01$), a prosječni rangovi prikazani su na slici 3.

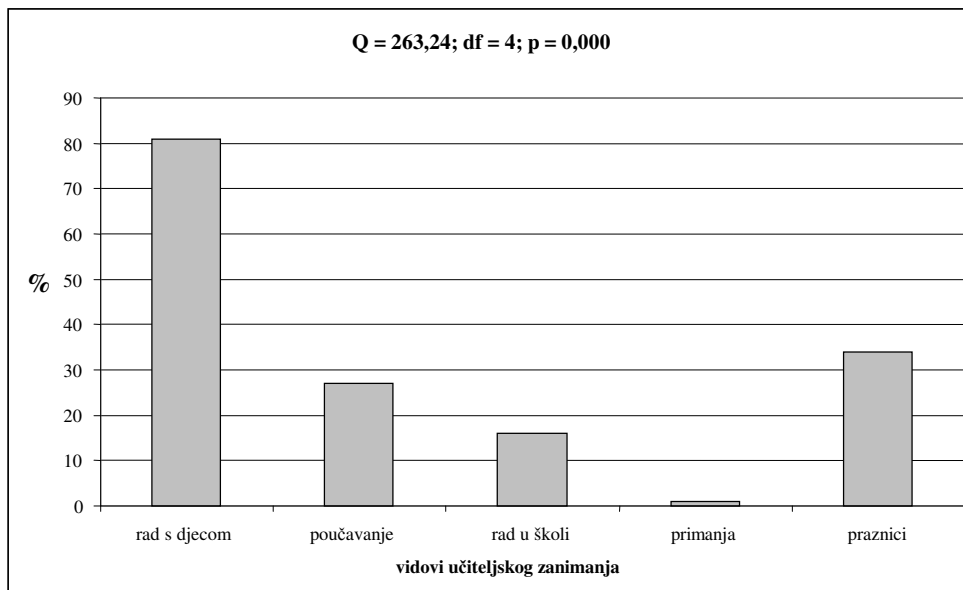

Slika 3. Prosječni rangovi poželjnih osobina odgajatelja

Buduće odgajateljice *toplino* i *empatičnost* smatraju najvažnijim poželjnim osobinama odgajatelja, a slijede *interdisciplinarna educiranost* i *komunikativnost* koje su prema njihovim procjenama podjednako važne. Usporedimo li prosječne rangove poželjnih osobina učitelja i odgajatelja, nameće se pitanje znače li ovi podaci da zanimanje odgajatelja još uvijek treba prevladati određene predrasude kako bi se uistinu ostvarili uvjeti za njegovu profesionalizaciju. U stručno-znanstvenoj literaturi naime navodi se neophodna potreba kvalitetne osposobljenosti odgajatelja po pitanju stručno-metodičkih znanja i vještina, uz uvriježenu važnost različitih osobina ličnosti odgajatelja potrebnih za rad s djecom (Lučić, 2007), međutim čini se da je javna percepcija odgajateljskog posla još uvijek primarno određena više ljudskim kvalitetama odgajatelja, nego njegovom stručno-metodičkom osposobljenošću što potvrđuju i ovi rezultati.

Ispitujući privlačnost različitih vidova učiteljskog zanimanja, zamijećena je značajna razlika u njihovoj zastupljenosti (Cochranov $Q = 263,24$; $p < 0,01$) pri čemu se pokazalo da najveći broj ispitanica smatra *rad s djecom* najprivlačnijom značajkom svog budućeg posla (slika 4). Na temelju naizgled suprotstavljenih rezultata koji se ogledaju u nesrazmjeru kategorija *rad s djecom* i *poučavanje*, može se pretpostaviti da sintagmu *rad s djecom* ispitanice podrazumijevaju donekle različito, pri čemu ju većina vjerojatno poistovjećuje s odgojnom komponentom svog posla koju smatraju važnijom od obrazovne komponente učiteljskog zanimanja, budući da tek četvrtina ispitanica oda-

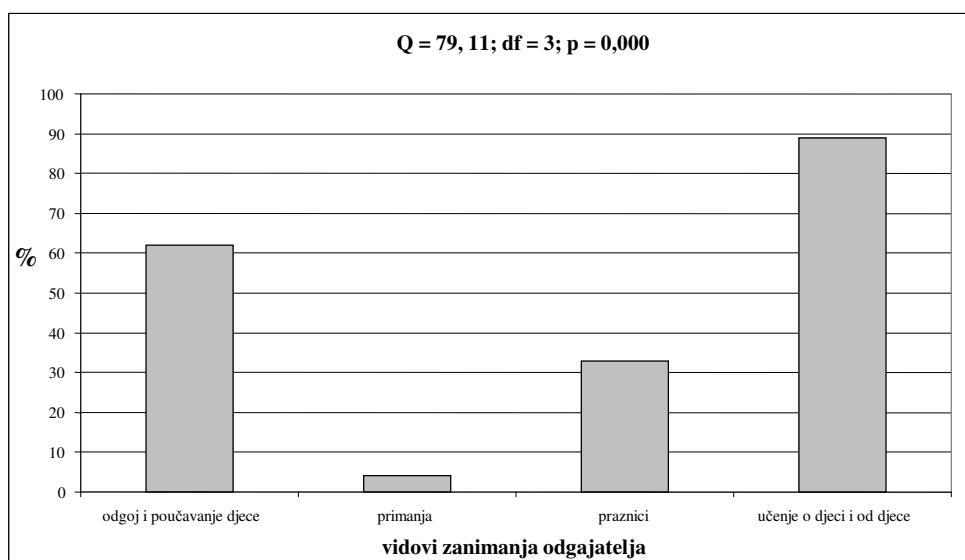
bire *poučavanje* djece kao jednu od privlačnijih značajki posla. *Rad s djecom* očito je sadržajno raznolika kategorija koju je u budućim istraživanjima potrebno razložiti u svrhu boljeg razumijevanja načina na koji studenti poimaju različite vidove svog budućeg zanimanja. Ne iznenađuje ni podatak da je nešto više od trećine ispitanica kao jednu od najprivlačnijih značajki budućeg posla odabralo kategoriju *praznici*, s obzirom da je u društvenoj procjeni učiteljskog zanimanja jedna od prvih asocijacija dugotrajnost praznika i količina slobodnog vremena u odnosu na ostale nenastavničke profesije. Takav stav je predrasuda jer učitelji imaju zakonom propisano osmosatno radno vrijeme koje uključuje neposredan rad s djecom, ali i vrijeme predviđeno za pripremu, organizaciju i vrednovanje nastavnog procesa, neposredan rad s roditeljima te različite oblike stručnih usavršavanja. Dio navedenih obveza učitelja odvija se i u vrijeme školskih praznika koji su prvenstveno namijenjeni djeci.

Slika 4. Privlačnost različitih vidova učiteljskog posla

Procjenjujući privlačnost različitih vidova odgajateljskog zanimanja, također je zamijećena značajna razlika u njihovoj zastupljenosti (Cochranov $Q = 79,11; p < 0,01$) te se kategorija *učenje o djeci i od djece* pokazala najprivlačnijom kod budućih odgajateljica koju je odabralo gotovo 90% ispitanica (slika 5). Kao i u skupini budućih učiteljica, trećina ispitanica smatra *praznike* privlačnim vidom svog posla iz čega se može pretpostaviti da i studentice predškolskog odgoja poput studentica učiteljskog studija očekuju od svog posla duge praznike i dosta slobodnog vremena što je očito u skladu s društvenim stavom o ovim profesijama i ne doprinosi poboljšanju njihova društvena statusa. Očekivano, najmanje privlačna kategorija kod obaju zanimanja bila je kategorija *primanja* što odražava stvarnu društvenu situaciju budući da njihov materijalni status ne odgovara stupnju stečenog obrazovanja kao ni odgovornostima koje zanimanja

učitelja i odgajatelja sa sobom nose. Podcijenjeni društveni ugled i neodgovarajući materijalni status izvori su nezadovoljstva poslom kod zaposlenih učitelja što potvrđuju i neka istraživanja (Maršić, 2007; Kadum, 2007).

Slika 5. Privlačnost različitih vidova zanimanja odgajatelja

ZAKLJUČAK

Razmatrajući dobivene rezultate, može se zaključiti da studenti, budući učitelji i odgajatelji, imaju jasnu sliku o društvenoj percepciji njihovih zanimanja, ali čini se da i oni sami još ne prepoznaju realno neke vidove svog budućeg posla. S obzirom da se ne može očekivati da društvo promijeni sliku koju ima o učiteljskom i odgajateljskom zanimanju ako tome sami učitelji i odgajatelji ne doprinesu svojim radom i profesionalizmom, potrebno je već tijekom studija posvećivati više pažnje osvješćivanju studenata o važnosti njihovih budućih zanimanja za razvoj djece i društva u cjelini.

LITERATURA

BJELAJAC, S. i REIĆ, A. (2006), *Društveni ugled odgojitelja*, (U: Ivon, H. (ur.) Zbornik radova Prema kvalitetnoj školi: 5. dani osnovne škole Splitsko-dalmatinske županije, Split: HPKZ - Ogranak Split, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 175-188.)

HARALAMBOS, M. (1994), *Uvod u sociologiju*, Zagreb: Nakladni zavod Globus

- HARGREAVES, L. i HOPPER, B. (2006), *Early years, low status? Early years teachers' perceptions of their occupational status*, (U: *Early Years*, Vol. 26, broj 2, str. 171-186)
- HOYLE, E. (2001), *Teaching: prestige, status and esteem*, (U: *Educational Management and Administration*, Vol. 29, broj 2, str. 139-152)
- IVON, H. (2001), *Odgajateljevo promatranje i praćenje djece u vrtičkom okružju*, (U: *Napredak*, Vol. 142, broj 1, str. 71-76)
- KADUM, V. i sur. (2007), *Gledišta učitelja o svojem statusu, motivaciji i Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu*, (Dostupno: www.azoo.hr, [25.6.2008.]
- KYRIACOU, C. (2001), *Teacher stress: Directions for future research*, (U: *Educational Review*, Vol. 53, str. 27-35)
- KYRIACOU, C. i SUTCLIFFE, J. (1978), *A model of teacher stress*, (U: *Educational Studies*, Vol. 4, broj 1, str. 1-6)
- LUČIĆ, K. (2007), *Odgovornost profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi*, (U: *Odgojne znanosti*, Vol. 9, broj 1, str. 135-150)
- MARINKOVIĆ, R. (2004), *Analiza stanja visokoškolske nastave i programa namijenjenih nastavničkim studijima*, (U: Marinković, R. i Karajić, N. (ur.) *Budućnost i uloga nastavnika*. Zagreb: prirodoslovno-matematički fakultet, str. 43-64)
- MARŠIĆ, I. (2007), *Koliko su učitelji zadovoljni svojim poslom*, (U: *Školski vjesnik*, Vol. 56, broj 4, str. 543-554)
- MIJATOVIĆ, A. (2000), *Učitelj i pedagoška služba*, (U: *Napredak*, Vol. 141, broj 1, str. 7-16)
- MIJATOVIĆ, A. (2005), *Od minimalne kompetencije do profesionalne djelotvornosti učiteljstva*, (U: Rosić, V. (ur.) *Stanje i perspektive obrazovanja nastavnika: zbornik radova*. Rijeka: Graftrade: Filozofski fakultet u Rijeci, Odsjek za pedagogiju, str. 27-40)
- NAGY, M. (2003), *Teachers*, (U: *European Education*, Vol. 35, broj 1, str. 15-26)
- NENADIĆ-BILAN, D. (1999), *Odgojiteljeve uloge i autonomija djeteta u igri*, (U: *Školski vjesnik*, Vol. 49, broj 1, str. 109-112)
- OXFORD, R. (1990), *Language learning strategies: what every teacher should know*, Boston: Heinle & Heinle Publishers
- PILIĆ, Š. i BOTICA, A. (2003), *Ugled dvadeset zanimanja u očima učitelja*, (U: Ivon, H. (ur.) *Zbornik radova Prema kvalitetnoj školi: 3. dani osnovne škole Splitsko-dalmatinske županije*. Split: HPKZ - Ogranak Split, str. 79-87)
- RADEKA, I. (2007), *Uloga nastavnika u cjeloživotnom obrazovanju*, (U: *Pedagoška istraživanja*, Vol. 4, broj 2, str. 283-291)
- TORRES DEL CASTILLO, R. M. (1997), *Bez reforme obrazovanja učitelja neće biti ni reforme obrazovanja*, (U: *Napredak*, Vol. 138, broj 1, str. 57-72)
- VERIN, E. (2004), *Trendovi u reformama obrazovanja nastavnika u državama članicama OECD-a*, (U: Marinković, R. i Karajić, N. (ur.) *Budućnost i uloga nastavnika*. Zagreb: prirodoslovno-matematički fakultet, str. 21-29)
- ZURLO, M. C., PES, D. i COOPER, C. L. (2007), *Stress in teaching: a study of occupational stress and its determinants among Italian schoolteachers*, (U: *Stress and Health*, Vol. 23, str. 231-241)

TEACHERS' AND EDUCATORS' PROFESSIONS FROM THE STUDENTS' PERSPECTIVE

Abstract

The society has high expectations regarding teachers and educators as the primary holders of the educational process. However, there are not enough investments in their professional growth, as well as working conditions. Although demanding and difficult, their professions have been underestimated materially and in status for a long period of time, as proven in numerous surveys in Croatia and abroad. The aim of this research was to test how do the Teachers' Studies' and Pre-school Studies' students of The University of Split comprehend some aspects of their future professions, like social status and desirable characteristics of a teacher and educator. The results have shown that students have a realistic picture regarding the social perception of their future professions, as well as that there is a need to further inform them about the importance of the profession they are about to practice. This should be started during their studies, in order to upgrade both professions.

Key words: *teachers, educators, social status, desirable characteristics*

PROFESSIONI DEGLI INSEGNANTI ED EDUCATORI DAL PUNTO DI VISTA DEGLI STUDENTI

Riassunto

La società pone grandi attese riguardando gli insegnanti e educatori, come i portatori principali del processo educativo, intanto gli investimenti nel loro sviluppo professionale, insieme alle loro condizioni di lavoro, sono insufficienti. Sebbene le loro professioni siano esigenti e difficili, le ricerche in Croazia e intorno al mondo hanno mostrato che queste professioni sono sottovalutate, sia materialmente, sia nello stato sociale. L'obbiettivo di questa ricerca era di esaminare come gli studenti dello Studio degli Insegnanti e Studio d'Istruzione Prescolastica dell'Università di Split comprendono certi aspetti delle loro professioni futuri, come lo stato sociale, e attributi desiderabili degli insegnanti ed educatori. I risultati hanno mostrato che gli studenti hanno l'aspetto realistico riguardando le loro professioni future, ma anche che c'è il bisogno di istruirli dell'importanza del lavoro che faranno. Bisogna cominciare con il suddetto durante lo studio, per professionalizzare ambedue professioni.

Parole chiave: *insegnanti, educatori, stato sociale, aspetti desiderabili*